

NAVŠTIVTE INDUSTRIÁLNÍ KLENOT UPROSTŘED EVROPY

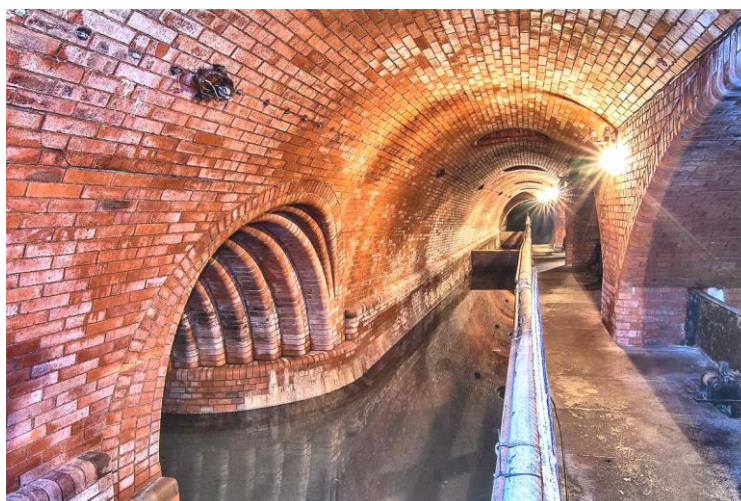
STARÁ ČISTÍRNA ODPADNÍCH VOD PRAHA 1906

U příležitosti „čistírenského jubilea“ připravuje správce staré čistírny obecně prospěšná společnost *Továrna o.p.s., správa industriálních nemovitostí* celodenní program **v sobotu 10. 9. 2016 v rámci Dnů evropského dědictví**. Během prohlídek bude v provozu parní strojnava, podzemní usazovací nádrží návštěvníci proplují na raftu a projdou původní stokou. Doprovodný kulturní program bude připraven pro dospělé i pro děti. Srdečně Vás zveme!

TOVÁRNA o.p.s.,
správa industriálních nemovitostí
Ing. Šárka Jiroušková, Ph.D.
předsedkyně správní rady

Prof. Ing. Jiří Wanner, DrSc., CzWA

V rámci oslav jubilea bude veřejnosti prezentována i nová publikace o této památce, která shrne její historii a vyzdvihne její unikátní řešení z hlediska čistírenské technologie, stavebního i architektonického provedení i strojního vybavení. Jako pozvání k návštěvě si Vám dovolueme zaslat tuto informaci o Staré čistírně v Praze:

První čistírna moderního čištění odpadních vod na území České republiky byla postavena v Praze roku 1906. Dnes je tento technický areál unikátním dokladem historie architektury, techniky a především čištění odpadních vod v souvislosti s odvodněním urbanizovaného území.

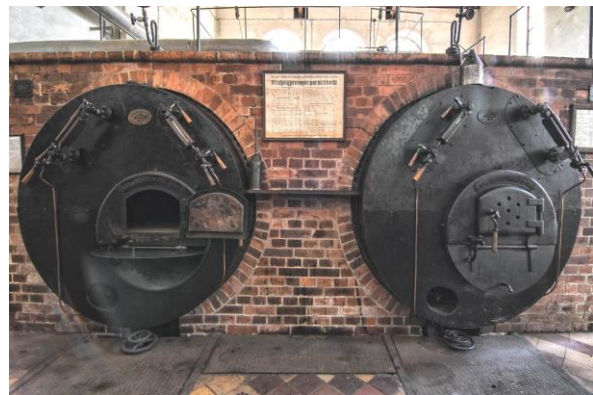
Problematiku systematického odvodnění začala Praha podobně jako další evropská velká města řešit v polovině 19. století. Škodlivé dopady způsobené vlivem vypouštění nečištěných odpadních vod volně do přírody byly v té době již dostatečně známé, a tudíž byl do projektu nové stokové sítě pro tak velkou aglomeraci, do jaké Praha dorůstala počátkem 20. století, zahrnut i způsob jejich čištění před vypouštěním do vodního toku. Projekt pražské kanalizace vypracoval uznávaný odborník v oborech vodárenství a stokování stavební inženýr britského původu Sir William Heerlein Lindley (30. 1. 1863 Hamburk, Německo – 30. prosince 1917 Putney, Velká Británie). Součástí projektu bylo i mechanické čištění odpadních vod. Znamenalo to odvést odpadní vody za město a na dostatečně prostorném místě postavit

nádrže, kam by se soustředila odpadní voda k usazovacím procesům, do nich vložit potřebné armatury a stroje na čištění a likvidaci odpadů a zajistit pro jejich pohon hnací sílu. Výstavba pražské kanalizace začala v roce 1899 a na jejím konci byl v letech 1901 – 1906 postaven areál čistírny. Takto provedená kanalizační síť, která funguje dodnes, a ekologická likvidace znečištěných odpadních vod zajistily na počátku 20. století kvalitní hygienické podmínky pro rozvoj Prahy v moderní velkoměsto.

Díky skutečnosti, že nebylo možné v území, kde je stará čistírna situována, provoz dále rozšiřovat a zvyšovat čistící účinnost pro potřeby velkoměsta, byla postavena čistírna nová v nedaleké lokalitě a stará čistírna zůstala i přes drobné stavební úpravy a modernizaci provozu dodnes věrohodně dochovanou tak, jak byla provedena v době vzniku. Jednotné komplexní promyšlené technické dílo s logickou prostorovou kompozicí a racionálním řešením od celku po sebemenší detail je precizním dílem řemeslníků a dokumentem vodního inženýrství počátku 20. století.

Pro stavbu čistírny i pražských stok byly vyráběny cihly vyznačující se vysokou pevností v tlaku a nepropustností. Jejich použití v rozmanitém architektonickém provedení fasád hlavní provozní budovy dalo areálu mimořádnou „industriální“ eleganci.

Proces čištění probíhal v podzemních prostorách – lapáku písku, kde se zachycoval štěrk a písek, a v usazovacích nádržích, kde docházelo k usazování jemného kalu. Tyto precizně vyzděné prostory i jejich vybavení je možné vidět dodnes včetně ovládacích prvků, armatur a strojních česlí (kde se zachycovaly větší plovoucí věci – hadry, listy, papíry), které jsou po restaurování spouštěny na ukázkou provozu.

Dochované strojní vybavení představuje ukázky dobových konstrukčních řešení, užívaných na počátku 20. století. Se stoletým odstupem tvoří tyto stroje historicky cenný soubor, dokumentující tehdejší úroveň techniky mechanických pístových a lopatkových strojů a elektromotorů. Unikátně dochovaný a v české republice jediný funkční komplex kotlů a parních strojů (firma Breitfeld a Daněk, 1903) v původních prostorách je předváděn veřejnosti na tematických akcích zejména u příležitosti Světového dne vody a European Heritage Days. Tyto akce probíhají s doprovodným programem a jsou cíleny na všechny věkové kategorie (divadlo, koncert, výstava, hry pro děti, apod.). Díky dochovanému souboru plánů a fotografií z výstavby lze výklad názorně doplnit promítáním tak, aby moderní technika nenarušila atmosféru prostor a jejich vypovídací hodnotu.

Od uvedení čistírny do provozu uplynulo letos 110 let, její provoz byl ukončen v roce 1967. Po letech bez využití a nesystematické správy různých organizací ji od roku 2009 spravuje

na základě smlouvy o pronájmu a správě obecně prospěšná společnost *Továrna o.p.s, správa industriálních nemovitostí* podle vlastní koncepce a plánu obnovy. Jejím záměrem je zakonzervování stálé prohlídkové trasy technologickými a technickými prostorami, autenticky dochovanými. Během prohlídky je podáván výklad původní funkce, tj. procesu čištění, likvidace zachycených odpadů a kalů a pomocných procesů. Továrna o.p.s. se dále snaží o využití víceúčelových prostor ke kulturním akcím i ke komerčním pronájmům. Cílem je nastavení takové ekonomické samosprávy, aby vlastní soběstačností byla zajištěna budoucnost památky. Památka je zpřístupněna po celý rok včetně kavárny a nabídky programu a služeb dle vlastních požadavků návštěvníků (večerní prohlídky, rodinné oslavy, studentská setkání, apod.).

Historické technické stavby nabízejí i další neobvyklé aktivity, díky kterým mají návštěvníci možnost poznat stavbu blíže. V případě čistírny jsou to výstupy na ventilační komín (jištěné) se spuštěním do podzemních prostor, plavba na raftu podzemní nádrži, návštěvníci během prohlídky procházejí skutečnou (nefunkční) stokou a mohou si vyzkoušet manipulaci se stavidlem, které regulovalo přítok odpadní vody na vodní kolo. Do doby elektrifikace bylo využito pro pohon strojních zařízení kromě parních strojů také vodní síly.

Od roku 2010 je areál staré čistírny národní kulturní památkou České republiky, od roku 2016 kotevním bodem turisticko-informační sítě Evropské cesty průmyslového dědictví, kde jako jediný zástupce čistíren odpadních vod dokládá historii čištění odpadních vod v rozsahu Evropy. V rámci zařazení staré čistírny jako kotevního bodu Evropských cest průmyslového dědictví do tematické trasy VODA, je připraven projekt na vytvoření regionální trasy v ČR spojující historické stavby s tímto zaměřením.

Další informace na webu:

<http://stara-cistirna.cz/ops/cs/>